STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Samostatná příloha Školní strategie primární prevence

Základní škola Jana Amose Komenského, Kollárova 19, Karlovy Vary, příspěvková organizace

Vypracovala: Mgr. Jana Bezdíčková

Obsah

1. Účel a návaznost dokumentu 2
2. Vymezení pojmů 2
3. Včasné rozpoznání a preventivní působení školy 2
4. Odpovědnosti pracovníků školy 3
5. Doporučený postup řešení školní neúspěšnosti 3
6. Postup školy při vstupu nového žáka do školy a třídního kolektivu 4
7. Postup školy při vstupu žáka s jazykovou bariérou do školy a třídního kolektivu 5
8. Dlouhodobá nepřítomnost žáka ve vyučování 6

1. Účel a návaznost dokumentu

Strategie prevence školní neúspěšnosti stanovuje společný postup pro včasné zachycení vzdělávacích a adaptačních obtíží, podporu školní úspěšnosti a zároveň předcházení rizikovému chování. Je samostatnou přílohou Školní strategie primární prevence. Je určena pedagogickým pracovníkům školy. Zahrnuje také začleňování nových žáků a žáků s jazykovou bariérou do kolektivu.

2. Vymezení pojmů

Školní neúspěšností se rozumí situace, kdy žák opakovaně nebo dlouhodobě nenaplňuje přiměřené vzdělávací cíle, případně dosahuje výsledků pod úrovní svých možností, schopností, nadání a dosavadních dovedností. Může se projevit také výrazným zhoršením oproti jeho předchozím výsledkům. Posuzuje se v souvislosti s podmínkami vzdělávání, nikoli pouze podle známek nebo porovnáním se spolužáky.

Žák může neúspěch prožívat jako zklamání, úzkost, ztrátu sebedůvěry či motivace. I když tyto pocity nevyjadřuje, může potřebovat podporu. Školní neúspěšnost není sama o sobě rizikovým chováním. Může s ním souviset jako příčina, důsledek nebo souběžná obtíž; nelze ji automaticky vykládat jako nekázeň či nedostatek snahy.

3. Včasné rozpoznání a preventivní působení školy

Vyučující sledují vývoj výkonu, porozumění zadání, zapojení do výuky, docházku, vztahy a prožívání žáků. Pozornost věnují zejména opakovanému nezvládání přiměřených úkolů, nápadnému poklesu výsledků, vyhýbání se práci, izolaci, obavám ze školy a změnám chování.

Při hledání příčin se zohledňuje zdravotní stav, únava, specifické vzdělávací potřeby, nadání, jazyková bariéra, předchozí vzdělávání, absence, rodinné zázemí apod. Současně posuzuje vlastní výukové postupy, přiměřenost nároků, srozumitelnost hodnocení a klima třídy. Zjištění popisuje věcně, bez nálepkování rodiny.

Pedagogové stanovují srozumitelné cíle a pravidla, ověřují pochopení pokynů, přizpůsobují tempo a obtížnost úkolů a poskytují konkrétní zpětnou vazbu. Umožňují žákovi zažít dílčí úspěch, pracovat s chybou a využít silné stránky. Při hodnocení postupují podle Pravidel pro hodnocení výsledků vzdělávání žáka a platných doporučení ŠPZ.

4. Odpovědnosti pracovníků školy

Vyučující zachycuje obtíže ve svém předmětu, konzultuje je s žákem, zavádí přiměřené úpravy a informuje třídního učitele. Běžné pedagogické situace řeší v rámci své odpovědnosti a sleduje účinek přijatých kroků.

Třídní učitel (TU) propojuje informace od vyučujících, komunikuje s rodinou, koordinuje podporu a adaptaci žáka. Ve spolupráci s příslušnými členy školního poradenského pracoviště (ŠPP) zajišťuje plánování a vyhodnocení podpory.

Výchovná poradkyně a speciální pedagog poskytují metodickou a odbornou podporu při vzdělávacích obtížích, poskytování PO1, tvorbě PLPP a naplňování doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ).

Školní metodik prevence (ŠMP) se zapojuje zejména při souběhu školního neúspěchu s rizikovým chováním.

Ředitel školy zajišťuje organizační a personální podmínky, určuje odpovědné pracovníky a kontroluje plnění strategie.

5. Doporučený postup řešení školní neúspěšnosti

5.1. Zachycení obtíží a konzultace

Vyučující při zjištění obtíží promluví s žákem, ověří porozumění učivu a informuje TU. TU podle potřeby propojí vyučující a zákonné zástupce. Společně pojmenují konkrétní obtíže, silné stránky žáka a dosažitelný cíl. Dohodu a termín kontroly stručně zaznamenají.

5.2. Podpora ve výuce a při přípravě

Vyučující upraví způsob vysvětlení a procvičování, rozčlení práci do menších kroků, nabídne názornou oporu, přiměřený čas a vhodnou formu ověření znalostí. Je-li třeba, stanoví nezbytné učivo k doplnění, pořadí kroků a adekvátní termíny plnění.

5.3. Podpůrná opatření prvního stupně a PLPP

Nedochází-li ke zlepšení, začne škola poskytovat Podpůrná opatření prvního stupně (PO 1) podle zjištěných vzdělávacích potřeb bez doporučení ŠPZ. Informaci o poskytování PO1 zapíše do sběrného archu žáka a zároveň informuje zákonné zástupce.

Pro potřebu koordinované podpory může škola vypracovat plán pedagogické podpory (PLPP). TU jej připraví ve spolupráci s vyučujícími, výchovnou poradkyní nebo speciálním pedagogem. PLPP je založen na individuálním přístupu k žákovi (přiměřená časová dotace k vypracování úkolů, ověření pochopení zadání úlohy, poskytování zpětné vazby, preferování ústní formy ověřování znalostí, zadávání vhodných cvičení k zopakování a upevnění učiva apod.). S PLPP seznámí zapojené vyučující, zákonné zástupce a žáka.

5.4. Vyhodnocení a další odborná pomoc

Účinnost PO1 škola průběžně sleduje, přičemž jejich vyhodnocení proběhne zpravidla do tří měsíců od zahájení jejich poskytování. Pokud podpora nepostačuje, doporučí využití ŠPZ, při zjevné potřebě odborné pomoci postupuje dříve. Podpora pokračuje i během čekání na vyšetření.

6. Postup školy při vstupu nového žáka do školy a třídního kolektivu

Přestup do nového kolektivu může přinášet nejistotu a nároky na adaptaci. Rozsah podpory škola určuje individuálně podle věku, dosavadních zkušeností a potřeb žáka. Následující časování je navrženým organizačním standardem školy.

6.1. Před nástupem nebo při prvním setkání

Vedení školy a TU zjistí od rodiny a z dostupné předané dokumentace dosavadní průběh vzdělávání, podpůrná opatření, silné stránky, zájmy a okolnosti důležité pro bezpečí a učení. Zákonné zástupce seznámí s organizací výuky, omlouváním absence, kontakty, EduPage, školním řádem, činností ŠPP a dostupností preventivních dokumentů školy.

Vedení školy určí ve spolupráci s TU kontaktního pedagogického pracovníka. Domluví rozsah doprovodu a podpory při přesunech i o přestávkách. TU připraví třídu na příchod spolužáka.

6.2. První den

Pověřený pracovník žáka přivítá, představí mu TU a další důležité osoby a ukáže třídu, šatnu, toalety, jídelnu i cestu pro příchod a odchod. Vysvětlí základní bezpečnostní pravidla a ověří, že žák ví, koho a kde požádat o pomoc. Může mu nabídnout spolužáka jako průvodce. TU zajistí citlivé představení třídě bez zveřejňování soukromých okolností přestupu.

6.3. První týden

TU průběžně ověřuje orientaci žáka ve škole a jeho pocit bezpečí. Prokazatelně seznámí žáka se školním řádem a třídními pravidly. Vyučující sdělí žákovi požadavky předmětů, potřebné pomůcky, způsob práce a hodnocení a prokazatelně ho seznámí s pravidly bezpečnosti v odborných učebnách a předmětech.

Vyučující průběžně zjišťují výchozí úroveň znalostí a dovedností pomocí rozhovoru, pozorování a přiměřených úloh. Vstupní zjišťování slouží k plánování podpory. Žák se zapojuje do zvládnutelných činností, může nejprve některé situace pozorovat a dostává prostor pro odpočinek podle potřeby.

6.4. Kontrola adaptace

Na konci prvního týdne TU krátce vyhodnotí adaptaci s žákem a podle potřeby i s rodinou. Zhruba po měsíci propojí zjištění vyučujících: zapojení do kolektivu, pocit bezpečí, zvládání režimu a učiva. Při přetrvávajících obtížích konzultuje další podporu s pracovníky ŠPP.

7. Postup školy při vstupu žáka s jazykovou bariérou do školy a třídního kolektivu

Vedle postupu v kapitole 6 škola zjišťuje jazykové a vzdělávací potřeby. Potřebu podpory může mít také žák s českým občanstvím po návratu ze zahraničí, nejen žák cizinec.

7.1. Srozumitelná komunikace a bezpečný začátek

TU při vstupním rozhovoru zjistí používané jazyky, předchozí školní docházku, gramotnost v mateřském jazyce a zkušenost s češtinou. Citlivé okolnosti zjišťuje jen v rozsahu potřebném pro podporu žáka.

Škola předá základní informace srozumitelnou formou a podle potřeby a možností využije dostupné překlady, vizuální oporu a tlumočení. S rodinou domluví způsob komunikace a ověří porozumění. Pro náročná či důvěrná jednání usiluje o zajištění vhodného tlumočení.

Pověřený pedagog zajistí podle potřeby zvýšenou orientační a adaptační podporu, včetně přestávek a přesunů. Používá krátké věty, obrázky, ukázku činnosti a ověřování porozumění. Žák dostává jednoduché smysluplné úkoly a prostor pro postupné zapojení. První týden není automaticky omezen na pasivní pozorování.

7.2. Jazyková příprava, podpora ve výuce a PLPP

Je-li třeba, pověřený pedagog ověří podmínky pro zařazení žáka do skupiny jazykové přípravy. Informuje zákonné zástupce a pomůže s žádostí.

TU podle potřeby vypracuje ve spolupráci s vyučujícími, výchovným poradcem nebo speciálním pedagogem PLPP. S plánem seznámí zapojené vyučující, zákonné zástupce a žáka.

Vyučující průběžně odlišují úroveň češtiny od znalostí předmětu. Používají názorné materiály, klíčovou slovní zásobu, srozumitelná zadání a dosažitelné dílčí cíle. Hodnocení respektuje Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáka a okolnosti ovlivňující výkon žáka.

8. Dlouhodobá nepřítomnost žáka ve vyučování

Dlouhodobá nepřítomnost žáka ve škole může být příčinou zhoršení prospěchu a ztráty kontaktu se spolužáky. Ve spolupráci TU, vyučujících, zákonných zástupců a výchovného poradce je vytvořen plán dostudování zameškaného učiva, termíny zkoušení i možnosti individuálních konzultací s vyučujícími.